

Harezmi Qoşıqları / Harezmi Türküleri

Harezmi, eskiden çok önemli bir kültür ve idare merkezi olduğu için, Harezmi halk türkilerinin, Harezmi makamlarının Özbek medeniyetinde önemli

bir yer tuttuğunu hesap edip, Harezmi halk türkülerinden bu örnekleri aldık: (Ak Alma, Kızıl Alma,s.119-133)

Üke, aytay desem, köfilin huş emes,
Alıb ketey desem, başın boş emes,
Aşıqhgı qıladigen iş emes,
Üke, mende sabr u tâqat qalmadı.

Men qaradım yolginenge aş koyıb,
Sen ketersen yüregimge taş koyıb,
Yatamadım bir yastıqqa baş koyıb,
Yârim, mende sabr u tâqat qalmadı.

Eşiğin aldından ötdim körmekke,
Bir tilin barmadı "Harmen!" demekke,
Uyaldım men gül yüzünü körmekke,
Câmm, mende sabr u tâqat qalmadı.

Qolinge taqıbsen tillâdan üzük,
Qaşlarm qaradır, közlerin süzük,
Barmiken âlemde sendeyin nâzik,
Sıra mende sabr u tâqat qalmadı.

Eşiğin aldından ötsem ay bolıb,
Kevuşinge termeşerdim lâı bolıb,
Yatamadım bir körpege cay bolıb,
Asla mende sabr u tâqat qalmadı.

Haftada bir bolar qışlaq bazarı,
Yorga mingenlemin yokdır azarı,
Belki seni buzgen ala, bezan,
Sıra mende sabr u tâqat qalmadı.

Şağını yuvgenler arqage teşler,
Aşığın körgeñler künde bir yaşar,
Arada düşmenler otdey tutaşar,
Düşmenni küydürüb, künde kel, yârim.

*Kardeş, söyleyeyim desem, gönlün hoş değil,
Alıp gideyim desem, başın boş değil
Aşıklığı katlanılacak iş değil,
Kardeş, bende sabr u takat kalmadı.*

*Ben baktım yollarına aş koyup,
Sen gidersen yüreğime taş koyup,
Yatamadım bir yastığa baş koyup,
Yarım, bende sabr u takat kalmadı.*

*Kapının önünden geçtim görmek için,
Bir dilin varmadı "Nasılsın" demeye,
Utandım ben gül yüzünü görmeye,
Canını, bende sabr u takat kalmadı.*

*Eline takmışsın altından yüzük,
Kaşların haradır, gözlerin süzük,
Var mı ki âlemde sencileyin nazik,
Hiç bende sabr u takat kalmadı.*

*Kapının önünden geçsem ay olup,
Çarığına yapışıp çamur olup,
Yatamadım bir körpeye yer olup,
Asla bende sabr u takat kalmadı.*

*Haftada bir olur köyün pazarı,
Yorga at binenlerin yoktur azan,
Belki seni bozan ala, bizarı
Hiç bende sabr u takat kalmadı.*

*Şağını yıkayanlar arkaya atarlar,
Aşığını görenler her gün yaşar,
Arada düşmanlar ot gibi tutuşur,
Düşmanı yakıp, her gün gel, yârim.*

Karamen tegide qarab turgenim,
Qara qaşlı, româl öreb turgenim,
Sen u yaqda, men bu yaqda turgenim,
Düşmenni küydirib, künde kel, yârim.

Şayi köylegimni kiymesem bolmas,
Yaqasm dezmalleb ilmesem bolmas,
Endi sen balanı sevmesem bolmas,
Düşmenni küydirib, künde kel, yârim.

Aq terek başında aynam qalıbdı,
Atamden, anamden könlim qalıbdı.
Atamge, anamge dünya kerek, mal kerek,
Mene bolsa sevgili bir yâr kerek.

Aynın yaruğıda her kimni kördim,
Yârim kelmedi deb oltırdım, turdun,
Gülnin şahasında bülbül qıdırdım,
Mene bolsa sevgili bir yâr kerek.

Işqı peçek çirmaşadı çellere,
Kök metiri yaraşadı bellere,
Aytib qoyın, Hevedegi öcere,
Mene bolsa sevgili bir yâr kerek.

*

Çeçeler, çeçeler, canım çeçeler,
Yamğır yaqsa, hol boladı köçeler.
Sağınıb körgende sever yârimni,
Kün tez batgey, uzaq bolgey keçeler.

Derya tassa, suv aqadı say bilen,
Umrin öter boldı âh u vay bilen,
tkki âşık bir-birige qoşılşa,
Tengbolmasmı yeni tuqqan ay bilen.

Qara çögürmennin gülleri burma,
Buralıb, tavlanıb toğırında turma.
Kelever, canından, canım aytamen,
Yata ver, üstinge körpe tartamen.

Qaramen ağacın yanarı bolmas,
Yangende otining hüneri bolmas,
Kelever, canından, canım aytamen.
Yeni yâr tutgennin qararı bolmas.

*Karaman ağacı altında bakıp durduğum,
Kara kaşlı, yazma işleyip duranım,
Sen o yanda, ben bu yanda durduğum,
Düşmanı yakıp, her gün gel, yârim.*

*İpek gömleğimi giymesem olmaz,
Yakasını kolalayıp iliklesem olmaz,
Şimdi senin yavrunu sevmesem olmaz,
Düşmanı yakıp, her gün gel, yârim.*

* * *

*Ak kavak başında aynam kaldı,
Babamda, anamda gönüm kaldı.
Anama babama dünya gerek, mal gerek
Bana ise sevgili bir yâr gerek.*

*Ay ışığında birini gördüm,
Yârim gelmedi diye oturdum durdum,
Gülüñ dalına bülbül aradım,
Bana ise sevgili bir yâr gerek.*

*Işki sarmaşık sarılır yerlere,
Gök kuşak yaraşır bellere,
Gidin deyin, Hive'deki zalime,
Bana ise sevgili bir yâr gerek.*

*Analar, analar, canım analar,
Yağmur yağsa ıslak olur sokaklar.
Hayal ederken sevdiğim yâri,
Gün tez batıp uzun olacak geceler.*

*İrmak tassa, su akar çay ile,
Ömrün geçer oldu, ah u vay ile.
İki âşık birbirine sarılşa,
Denk olmaz mı yeni doğan ay ile.*

* * *

*Kara kalpağının gülleri burma,
Burulup kıvrılıp karşında durma.
Geliver, canından, canım diyeyim,
Yatıver üstüne yorgan örteyim.*

*Karaman ağacın yanarı bolmaz,
Yansa da ateşin hüneri bolmaz,
Geliver canından, canım diyeyim
Yeni yâr sevenin karan bolmaz.*

